

ОСИП СЕНКОВСКИ

АНТАР. ИЗТОЧНА ПОВЕСТ

Превод от руски: Филип Гинев, 1987

chitanka.info

АНТАР. ИЗТОЧНА ПОВЕСТ^[0]

Прекрасна е Шамската пустиня; прекрасни са в Шамската пустиня развалините на вълшебния Тадмор^[1]. Кой е живял в тези огромни дворци?... За кого са издигнати тези храмове?... Кой е построил тези дълги улици от колони!... Това го знаят книжниците на Дамаск и Йерусалим: Антар не го знае. Антар, хубостта на степите, мечът на победата, росата на дружбата, сенчестият кипарис на гостоприемството. Той знае къде да намери онези, които са се осмелили да нанесат обида на него или на съплеменниците му; той може да ви покаже всичките пръснати далеч наоколо и почти заличени от вятъра гробове на враговете си; той ще ви защити в пустинята от алчността и вероломството на сто арабски конници и ще раздели с вас последната си шепа печено просо. Но той не знае какво пише в книгите. Старците от съседните улуси му разказваха, че развалините представляват останки от град, построен в стари времена от зли духове, и го съветваха да не се приближава до това място; но Антар не се бои ни от хора, ни от духове и съзерцава гордо великолепните развалини на Тадмор.

Той стои и ги гледа. Копието му, кърваво като отмъщението, бързомерно като гръмотевичен удар, стои до него, забито в безплодната почва. Валка, благородната му кобила, царицата на кобилите на Наджд^[2], стои до копието, гледа го с черните си огнени, проникателни очи и като че ли иска да разбере какво става в пламенната му душа. Тя е тъжна, защото е тъжен той. Балка е отгатнала, че хората са огорчили нейния стопанин, и силно бие копито, негодува срещу тяхната неблагодарност. Антар усети мисълта на Балка, прегърна я през шията и я целуна по челото, украсено с бяла звездичка, блестяща отдалеч като луна в първата нощ на месеца.

Антар напусна завинаги хората. Той бе проливал за тях кръвта си, пожертвува имота си, отдаваше им обичта и приятелството си: те му измениха!... Догдето пустинният вятър премества пясъчните дюни от едно място на друго, догдето облаците хвърлят сивата си сянка върху земята, догдето мечовете утоляват жаждата си с червеното питие, което тече в жилите на синовете на Адам, той не ще поиска да види хората. Кракът му няма да се доближи до човешко жилище и на разстояние сто хвърлея на стрелата му. Никой от смъртните не ще посмее да пристъпи до него на по-малко разстояние от дължината на копието му. Антар се закле: никога напразно не бе давал обет.

Той стои. Глад измъчва вътрешностите му, но той умее да го надвива. В пълното безветрие запаленият от жаркото слънце въздух трепти, струи и играе като тънки пламъчета по нажежено желязо, и светлинките на зноя като безброй огнени иглици танцуват живо пред очите му. Но всичките ужаси на пустинния зной не могат да го накарат да помръдне от мястото си. Земята гори под краката му: той търпеливо понася това и стои неподвижен, чака да пробяга през пустинята щраус или сърна, за да скочи мигом на коня си, да настигне дивеча и да го прониже с копието си.

Ето че нещо се мярва между пясъчните могилки, натрупани от последния вятър в подножието на близката скала. Сигурно е газела. Антар е вече на коня и държи копието над главата си. Не се е излъгал: газела е — мила, лека, прелестна. Видяла я е и Балка и се понася като стрела нататък: няма защо юздата да ѝ показва посоката — направлява я мисълта на ездача и тя лети по-бързо от мисълта.

Антар вече настигаше газелата, тя бе на не повече от един хвърлей. Изведнъж над него се раздаде ужасен шум и въздухът се помрачи от черна сянка. Той вдигна глава и видя огромна хищна птица, която като есенен облак закриваше голяма част от небесния свод. Очите ѝ блестяха като светкавици; разтворените ѝ нокти бяха толкова големи и силни, че можеха да грабнат и отнесат скалата, образуваща страшния връх на Ел Акса. Антар забеляза, че страшната исполинска птица също преследва газелата, която пред новата опасност се понесе още по-бързо. Но Антар винаги е бил защитник на слабите: той в миг забрави, че гонеше газелата, за да ѝ отнеме живота, и вече мислеше само за спасението ѝ от яростта на врага във въздуха. Птицата, Антар и газелата дълго и бързо летяха в една посока и разстоянието между

тях все повече намаляваше, а когато то стана около двадесет крачки, храбрият ездач разлюля копие то над главата си и го метна нагоре. Като влажен вятър изсвистя то между колоните на Тадмор и се заби в гърдите на крилатия великан. Птицата нададе ужасен писък и рев, от който потрепера и Антар. Тя се залюля, като че ли щеше да падне и да смаже храбрят син на пустинята, но болката я принуди бързо да се вдигне във въздуха, когато краят на едното и крило вече бе почти докоснал земята. От удара на нейните пера по сухата нажежена почва гъст облак прах изпълни цялото пространство и пясък засипа очите на Антар. Той веднага слезе от коня и няколко минути остана в мрак, но когато прахта започна да се сляга, с учудване видя в краката си същата газела, която допреди малко бягаше от неговото копие и от ноктите на хищната птица. Тя гледаше умилено спасителя си: прекрасните ѝ очи изразяваха нежна благодарност. Антар посегна да я погали, но едва помръднал, тя скочи и изчезна в прашната степ.

Смаян от тази необикновена случка, Антар се върна при развалините на Тадмор, влезе в един от пустите чертози и се просна на земята да си почине. Мечът му бе подпрян до стената. Вярната Балка щипеше оскъдната трева, която растеше при входа. Този път той остана без храна, но главата му беше толкова заета с мисли за необикновената, сразена от него птица и за милата, благодарна газела, че почти забрави за глада си.

Антар заспа в разрушения чертог. Когато се събуди, взорът му бе смаян от нова, чудна картина. Видя се да лежи на разкошен диван от син атлаз със златни пискюли и сребърни ресни, в грамадна стая с копринени завеси и богати килими, тъкани с лазур и злато, с великолепен фонтан, около който стояха роби и евнуси с блестящи одежди и държаха златни легени и кани, обсипани с ахати и изумруди, китайски съдове с розова вода, скъпоценни ветрила и подноси с редки плодове. Петдесет момичета с бели покривала стояха от двете страни на залата с китари и дайрета. Въздухът беше изпълнен със свежест и с чудния мирис на алое.

Щом бедуинът отвори очи, двама роби пристъпиха до ложето му, застанаха почтително на колене и му поднесоха вода, ароматен сапун и бродиран златен пешкир, другите го напръскаха с благовония.

— Ако ви е мил животът — викна изуменият Антар, като скочи от ложето, — кажете ми какво значи това?... Кой сте вие?... Къде

съм?... Какво искате от мен?

Всички роби и евнуси му се поклониха доземи и казаха:

— *Я сиди!* О, славни господарю! Вие сте на гости на най-благородната, най-свенливата, най-целомъдрената, най-великата царица на Тадмор — да пребъде царството ѝ до края на света! Заповядано ни е да ви прислужваме и да ви въздаваме такава чест, както на нея самата.

— Баща ви да ви прокълне! — гневно викна Антар. — Подигравате ли се с мен?... Не познавам вашата царица и никога не съм чувал в развалините на Тадмор да е царувал някой. Аз съм син на пустинята и не ходя на гости на царе. Тук всичко ми е противно. Дайте ми коня: той е по-скъпо ценен от цялото ви царство. В цялата степ няма друг като него.

— Славни господарю — рекоха слугите, като му се поклониха доземи, — вашият кон сега хрупа сено от рози и лалета и пие вода от снеговете на Ливанските планини. Ние не сме ваши роби, но вие не можете да си заминете оттук без разрешението на нашата царица, защото се намирате във вълшебна страна без вход и изход.

— Коя е вашата царица и къде е тя? — попита Антар още посмаян от думите им.

— Името ѝ е Гюлназар — отвърнаха слугите. — Тя е пери, от рода на добрите гении.

— Водете ме при нея — рече той. — Искам да говоря с нея и да ѝ видя лицето.

— Това е невъзможно — възразиха слугите. — Красотата на лицето ѝ е толкова блестяща, че може да ви ослепи и завинаги да ви лиши от зрение. Ще бъдете допуснат до нея, но само с нужните предпазни мерки и след като предварително се изкъпете в банята.

Въпреки че бе буен, необуздан и смел степен юнак, Антар се подчини на искането им. Чувствуваше се под властта на някаква невидима сила, която му отнемаше волята и изпълваше сърцето му със смирение.

Евнусите го заведоха в баня от бял мрамор с колони от яспис и златен купол, в която дванадесет млади и прекрасни робини му прислужваха. Оттам мина в богато подредена стая, светнала ярко от блясъка на елмазите, които покриваха стените и тавана. Разкошна червена завеса я разделяше на две половини: всички, които влизаха в

нея, се покланяха доземи и никой не смееше да се обърне с гръб към завесата. Казаха на Антар, че и той трябва да се поклони с благоговение пред завесата, защото зад нея седи най-свенливата царица на Тадмор. Той изпълни безпрекословно обряда и беше настанен на диван, близо до завесата.

Тихо провлачено пеене, смесено със звуци на небесна музика, услаждаше слуха на бедуина, който се оглеждаше неспокойно и се мъчеше да разбере къде се пее. Изведнъж се отвори една врата и влезе дълга редица от слуги, които носеха на главите си златни подноси, отрупани с чинии и купи с ястия, сладкиши и шербети. Апетитният им мирис силно подрази обонянието на гладния Антар: със стръвта на хиена, която отмъква труп измежду сражаващи се воители, той се нахвърли на поднесените блюда и започна лакомо да ги унищожава. Слугите, усмихнати, му поднасяха непрестанно още и още ястия и вино.

Посред обеда иззад червената завеса се чу приветлив женски глас:

— Мир вам, Антар, сине Ребиев! Ние ви очаквахме с нетърпение.

— Мир вам, велика царице, да ви пратят небесата повече роса! — отвърна арабинът.

Гласът млъкна и Антар продължи да яде и пие в безмълвие. След няколко минути иззад червената завеса се повтори същото приветствие, на което бедуинът отговори с нов израз на степната учтивост, като пожела на царицата влагата да покрие цялата пустиня и благополучието ѝ винаги да остава студено^[3].

Пак настъпи мълчание и след известно време същият глас отново произнесе предишното приветствие. Антар каза:

— Нека сянката ви се простре, царице, по-нашироко от сянката на планините на Тудих. Аз съм ваш богомолец, пия във ваша чест и за здравето на ваша милост.

— Нека е на здраве, Антаре, сине Ребиев! — обади се гласът. — Вие сте наш гост и надявам се, ще прекарате тук няколко дни. Аз ви дължа свободата и живота си. Сигурно и вие не знаете какво добро ми направихте.

— Аз съм ви направил добро? — възкликна Антар изумен. — Че как е станало това?... Никога досега не съм ви виждал. Враговете да

разровят гроба на моя баща, ако разбирам какво ми говорите и какво става тук с мен! В името на светлината на вашите очи, в името на майка ви обяснете ми как попаднах тук, коя сте вие и за какво ми оказвате такава чест! Аз си загубих ума от всичко, което виждам и чувам тук.

— Успокойте се, сине Ребиев, и поседнете при нас на килима на безопасността — отвърна гласът. — Ще задоволя любопитството ви. Намирате се в Тадмор, чиито развалини сутринта ви смайваха с красотата и величието си. Знайте, храбър юнако на пустинята, че този град е построен от джиновете, зли и безобразни духове, които Соломон — мир на праха му — държал в подчинение чрез вълшебния си пръстен, подарен му от ангела Джабраил. Соломон го населил с благочестиви, мирни и добри люде, като им възложил да гощават всички пътници, странствуващи в тази пустиня, и да ги снабдяват с храна и вода. Жителите на Тадмор дълго време свято изпълнявали завета на царя-пророк и живеели спокойно и богато, но накрая собственото на човешкия род възгордяване заличило от паметта им всички задължения, предписани им от твореца на живота и създателя на благополучието им. Те се отдали на разврат, започнали да пият вино, да ядат свинско, изпълнявали немарливо верските обреди и пропъждали нещастните странници и пътуващите за светите места богомолци. За тяхната злина се разчуло по света и всички започнали да избягват Тадмор. Но един ден някакъв неверник, който проявявал явно презрение към задължителните пет молитви на ден, се отбил в техния град на път за индийските влъхви и бил приет с големи почести. Дали му великолепен пир. Но щом този богоотстъпник се докоснал с уста до ястията и напитките, всичката вода в града и околностите му се превърнала в горчива морска вода, виното получило вид и вкус на кръв, хлябът и другите храни в миг се вкаменили. Постигнати от гнева на аллаха, жителите на Тадмор започнали да умират от глад, да ядат пръст, да изяждат децата и жените си и най-подир били принудени да напуснат жилищата си, чертозите и храмовете и да се пръснат по различни краища, където неверници ги поробили и се отнасяли много жестоко към тях. Опустелият град скоро се превърнал в развалини. Тогава Лалерех, една от първостепенните и прекрасни пери, измолила от Асаф, наследника на Соломон, разрешение да се засели тук и да си основе ново царство, защото джиновете, злите духове, с постоянните

си набези безпокоели родната ѝ страна. Подвластните ѝ добри духове, които тя довела от Перистан, възшебната страна, обитавана от моето племе, издигнали за своята повелителка тези величествени здания, насадили градини и гори и украсили с цялото великолепие на изкуството и природата това пустинно и мрачно място, в което смъртните не виждат нищо освен разрушенията на времето, разпръснати камъни, стърчащи колони и купчини горещ пясък. И само онзи от вас, о сине Ребиев, може да се наслаждава на това невидимо за човешките очи зрелище, когато тайнствената владетелка на Тадмор сама благоволи да допусне в пределите на скрития живот на своите духове. Лалерех живяла тук няколко века в щастие и покой. Известният Шанфара^[4], поет и герой на пустинята, пленил сърцето ѝ със своите подвизи, дарби и красота. Любовта ги свързала на това място и Лалерех станала майка на прекрасната Елмаса. Когато дъщеря ѝ навършила пълнолетие, Лалерех се оттеглила в Перистан и я оставила пълна владетелка на Тадмор. Елмаса била повелителка тук до времената на халифа Умар. Тя обикнала прочутия Лабид^[5], прославил се със своите нещастия, с храбростта и стиховете си; Лабид, чиито песни и досега се носят в пустинята, лишен от престола от коварния си брат, той след това в дългите си скитания оросявал с царската си кръв подвижните пясъци на арабските чергарски станове в защита на потиснатите и безприютните, страдащи като него от несправедливостта на ближните си. Изнурен от сражения, глад и жажда, преследван от завистници и неблагодарни люде, той често намирал тук убежище и получил онези висши вдъхновения, на които хората никога не ще престанат да се дивят, когато четат безсмъртните му касиди. Лабид бе моят баща. След смъртта му — той загина поради измяната на гръцкия цар — моята майка реши да напусне тези места и подобно на своята майка се оттегли в отечеството на перите. Оттогава аз управлявам обитаващите тези развалини и околностите им добри духове, които броят много и много хиляди. Моите владения заемат ограничена площ от древното Тадморско царство, но те са прекрасни, отлично обработени, осеяни с красиви сгради и градини, макар за човешките очи да изглеждат гола пустиня. Основаната от моята прабаба държава дълго време бе неизвестна на злите джинове, враговете на нашия род, и кротките пери се наслаждавали в тази страна на истинско благоденствие. Но от известно време един от най-

безобразните джинове, който по коварство и злина надминава всичките си съплеменници, откри мирното ни обиталище и започна да ни безпокои с нападенията си. Нарича се злият дух Гир и по големина прилича на огромна планина. Много беди понесохме от този свиреп дух, макар че по завета на Соломон (вечна му слава!) джиновете не смеят да прекрачат границите на града, построен в древността от техните ръце. Но никога не съм била в такава опасност от неговата злина, както днес. Разхождах се в близките планини и непредпазливо излязох извън непристъпната за неговото племе граница, когато изведнъж зърнах в далечината главата на това чудовище, показала се иззад хоризонта. За да отвлека вниманието му и да се прибера побързо въщи, преобразих се на газела и се спуснах да бягам към Тадмор, но той ме видя, връхлетя като вихър и ми прегради пътя. Принудих се да побягна в обратна посока. Тогава именно ме видяхте и вие и препуснахте на коня си с копие в ръка да ме преследвате като обикновена сърна. Щом видя това, коварният Гир веднага се преобрази в страшната птица унки, която напада слонове и камили, и също полетя след мен. Бяха да се спася от двамата си врагове, но вече губех сили и се смятах за загинала, когато вие великодушно сразихте вместо мен злодея. Копието се заби между гърлото и гръдната му кост. Той искаше да кацне на земята, за да го изтръгне от тялото си, но в бързото си приземяване дръжката на копието случайно се удари в скала и то цялото потъна в гърдите му, като го прониза чак до дробовете. Ужасната болка изтръгна от него писъка, който ни оглуши и двамата. Той отлетя и зад Ливанските планини падна в Соленото море, на чието дъно ще лежи и ще се мъчи хиляда години, докато дръжката на копието не изгние и ръждата не разяде желязото. Ето така, Антаре, сине Ребиев, ми спасихте живота и ме освободихте. Аз съм ви благодарна и — заклевам се в аллаха и във всички пророци! — ще направя за вас всичко, за което ме помолите.

— Царице!... — извика Антар, захапал пръста си от учудването, което разказаното от пери предизвика у него. — Велика, благородна царице!... Нека аллах погуби всичките ви врагове!... Можех ли да помисля, че газелата, която гонех, е същество по-висше не само от сърните, но и от хората? Никога не съм си представял, че има на света такива чудеса. Най-искрено се радвам, че имах възможност да ви сторя такова добро, но нямам за какво да ви моля. Аз съм нещастен. Дадох

обет да се скитам сам из пустините и да отбягвам обществото на хората, докато стрелата на съдбата не ме срази нейде на горещия пясък и хиените не разнесат частите ми по всички планини на Арабия. Между мен и хората стои кръв и смърт желязна.

— Намерението ви е необмислено и недостойно за вашата храброст — рече пери. — Върнете се при ближните си, на които трябва да бъдете вожд и защитник. Предопределено ви е името ви да се прослави по целия свят. Не можете да се противопоставяте на съдбата.

— Щом така е записано в скрижалите на съдбата — промълви Антар, — ще ви послушам и ще и се подчиня. Ще се върна при хората. Те са много несправедливи и неблагодарни. Докато бях малолетен, моите роднини и опекуни заграбиха всичкото ми имущество, което покойният ми баща бе поверил на честта им. Откак започнах да владеем копието и лъка, сражавах се като лъв, когато биваха обидени, а те винаги ми се отплащаха с измяна. Моето гостоприемство и великодушие не само не обезоръжиха тяхната злоба, но ми навлякоха тяхната клевета и завист. Нищо друго не съм видял от хората освен огорчения, тежки, жестоки огорчения. Душата ми изгоря от горчивина. В гърдите ми е забит ножът на омразата. Какво да правя сред тях?

— Но човешкият живот — откликна гласът зад червената завеса — си има и своите наслади и вие, с известна моя помощ, можете да ги вкусите, ако пожелаете.

— Нашият живот да има наслади!... — извика Антар с висок смях. — Животът ни да крие наслади!... Да ви прости аллах греховете, царице, но вие се шегувате с мен. В нашия живот само забравата на страданията малко прилича на наслада, но тя трябва непрестанно да се поддържа с отказ от мислене или с празни мечти. В името на майчината ви утроба искам да се убедя в истинността на думите ви. Дайте ми своето покровителство: нека да вкуся поне една от тези наслади, които според вас са дар на нашия живот. Да видим от кои долини са родом и по кои планини са пасли стадата си.

— В името на очите и главата ми! — отвърна царицата на добрите духове. — И тъй знай, о, сине Ребиев, че по неотменната воля на провидението на човека, който живее със своето племе, са дадени три големи наслади: насладата на отмъщението, насладата на властвването над себеподобните...

— Насладата на отмъщението!... — прекъсна Антар речта ѝ с неударим възторг. — Да!... Права сте: чувствавам, че отмъщението ще да е огромна наслада. Стига ми и тя. Ако с нещо сте ми задължена, царице, позволете ми да опияня душата си с тази наслада. Нищо друго не искам от вас.

— Добре! — отвърна Гюлназар с престорено равнодушие, в което се криеше недоволство. — Качи се на кобилата си и препусни в пустинята. Там ще наситиш душата си с тази наслада. Когато отново пожелаеш да ни бъдеш гост, ела в развалините на Тадмор и легни да спиш на същото място, на което ще се намериш сега.

При тези ѝ думи вълшебните чертози изчезнаха от очите на младежа и той се видя да седи на дълъг дялан камък, който могъщият пръст на времето бе съборил от върха на колоните на полуразрушения храм. До него стоеше вярната му Балка и ново копие, дар от тайнствената владетелка и залог за бъдещите му подвизи. Щитът и сабята му бяха на същото място, на което ги бе оставил сутринта. Буйният младеж грабна оръжието си, яхна коня си и се понесе в пустинята. Само искрите по кремъчните отломки и високият стълб прах като дим на клада от суров трънак дълго издаваха посоката му.

Горещи и студени ветрове неведнъж се извиваха над Шамската пустиня; пролетните съзвездия неведнъж изляха върху нея бездна вода от нощните и дневните облаци, а пясъците на Тадмор нито веднъж не бяха набраздени от следи на конски копита. Никой конник не огласи с песен екливите му развалини. Но ето че се задава млад юнак на прекрасен дорест кон. С щит на гърба, с тежък, прав меч на бедрото, със завързан отзад лък. Ала юнакът е печален и сърцето му тупа често от трепкането на острия край на гъвкавото му и яко копие, направено от огромно бамбуково стебло.

Той завива към Тадмор и скоро изчезва от погледа между неговите колони.

Червената завеса виси в елмазената зала. До червената завеса седи печалният младеж. Иззад завесата се чува милият сребърен глас:

— Мир вам, Антар, сине Ребиев! Ние ви очаквахме с нетърпение.

— Мир и вам, о, царице! — казва покрусено синът на пустинята. — Аллах да благослови зора ви! Розите ви да разцъфтят по всички хълмове сипещ се пясък.

— Вие сте наш гост! — рече гласът.

— Аз съм ваш роб — отвърна бедуинът и след кратко мълчание промълви: — Опияних душата си с насадата на отмъщението — аллах да ви дари със здраве и добруване, царице!... Да, това е голяма, необяснима наслада. Благодарение на вашето покровителство отмъстих на всичките си врагове. Телата им лежат в пустинята непогребани и ята гарвани и глутници вълци ме следват навред като свой вожд. Името ми всява ужас и предизвиква удивление по всички улуси: наричат ме велик човек, защото никой не е избил повече хора от мен. Къпех се в кръв и дишах гняв. При всяко сражаване на омразен ми човек в гърдите ми избухваше гръм от радост и неговото ехо като рев на тигър в планините на Акаба^[6] дълго отекваше в пропастите на каменната ми душа. Когато устните на прикован от копие то ми мой враг се гърчеха в конвулсии, аз виждах усмивката на моята обида: тя бе прекрасна!... Макар и малко ужасна. Сядах сред убитите от мен клеветници, проснати по димящия от кръвта им пясък, и разговарях с тях като със скъпи на сърцето ми същества. О, никога разговор с най-милите на сърцето и с приятели, с нежна майка, с обожавана любима не може да бъде по-сладостен, по-весел, по-възхитителен от онзи, който водиш с труповете на своите врагове!... Отмъщението е голяма наслада: изпитах я в пълна мяра и смятам, че съдбата не е могла да измисли нещо по-добро за услаждане на мъчителния живот на нашата земя. Наистина заслужава да се родиш, за да отмъстиш поне малко на човешкия род. Но тази единствена, почти неземна наслада за нещастие е твърде краткотрайна. Опиянението от нея се разсейва като утринна мъгла и тя оставя след себе си неприятно усещане. Какво да ви кажа, царице?... Когато очистих лицето на земята от противните на очите ми твари, когато се свършиха поводите ми за отмъщение, хората, които мразя, почувствувах в сърцето си жестока скука и сред светлата, ярка, многолюдна пустиня се видях заобиколен от друга пустиня, необитаема, мъртва, студена, бледна, мрачна, в която слънцето е прокоба, вятърът — страх, а росата — сълзи. Непрестанно усещам на езика си соления вкус на човешката кръв. Около мен мирише на смърт. Вижете ръцете ми: кожата им е засъхнала като от докосване на завистник. Костите ми като че ли не са мои, а чужди, мъртви, вкаменени: те са студени и тежки като кости на изменник, завлечени от хиена в някоя пещера. Кръвта ми е горчива, прокиснала, като вода,

покрита със зелената плесен на жабуняка, — тя ми гори жилите и в гърлото ми предизвиква вкуса на отчаянието. Гърдите ми са пропити от влагата на убийството и аз усещам как ръждата гризе с червени зъби сърцето ми и малко по малко го изяжда. Искан ми се да отмъщавам... и ще отмъщавам на себе си, ако не се смилите над мен. Дойдох да ви помоля, царице, да ме излекувате. Отмъщението е голяма наслада, но последиците от нея са разрушителни.

— Такива са обикновено последиците от всички наслади във вашия живот — каза пери. — Знай, о сине Ребиев, че отровата, която една наслада оставя в душата, може да се премахне единствено с друга наслада. Те са само три на света: всички други са изкуствени и изискват особено напрежение на умствените способности, за да се изпитат. Първата от тези естествени наслади, за които вече ти говорих, е насладата на отмъщението: ти я вкуси. Втората е насладата на властвването над себеподобните. Третата...

— Искан да изпитам тази втора наслада — прекъсна я нетърпеливият бедуин. — Сигурен съм, че тя ще ме излекува...

— Тъй да бъде — ще я изпиташ — промълви тайнствената повелителка на Тадмор. — Аллах да ти е на помощ!

— И нека той направи още по-голямо вашето величие! — възкликна юнакът.

Завесата изчезна. Антар пак яхна коня и тръгна из пустинята.

След няколко години ездачът на дорестия кон пак се яви в околностите на Тадмор. Той дълго обикаля около развалините, като че ли не смееше да прекрачи чертата им.

Сега беше още по-печален. Спря се, дълго мисли... накрая скочи и бързо изчезна между купищата пръст и камъни. От този миг никой вече не го видя в пустинята, само в елмазения чертог се дочуха гласове: „Пак дошъл гостът на царицата!... Той вече няма да си отиде оттук.“

Гостът седеше пред червената завеса, потънал в мрачни мисли. Царицата приветствува сърдечно госта.

— Мир вам, Антар, сине Ребиев! Ние ви чакахме с нетърпение.

— Мир и вам, царице! — отговори конникът. — Дойдох да ви се поклоня и да ви благодаря за милостта. Изпитах насладата на властвването над своите ближни: тя е голяма, чудна и едва ли не по-приятна от насладата на отмъщението. След като напуснах чертога ви,

аз бях признат за вожд и повелител на безброй племена, които се обединиха около моето копие и образуваха силен, храбър и богат народ. Предвождах ги на бойното поле и самовластно ги управлявах от своята шатра през време на мир. Началниците и юнаците се събираха около нея и с благоговение чакаха заповедите ми. Няма нищо поопияняващо от това да виждаш хиляди и хиляди подобни на теб същества, които действуват по твоята заповед, черпят волята си от извора на твоята воля и за изпълнение на замислите ти са готови да жертвуват своите мисли, имущество и живот. Властелинът наистина се чувства духом и телом по-висш от обикновения човек: погледът му се извисява, страстите му се облагородяват и загубват зловредната си сила от това, че лесно могат да бъдат удовлетворени, и желанията му заприличват на желанията на самата добродетел. Притежанието на всичко вселява в душата му спокойствие и я настройва за великодушие, за щедрост, изпълва я с желание да направи така щастливи всички наоколо, с други думи — да се грижи за всеобщото благо. Но насладата свършва дотук: нататък започва горчивината — страшна, убийствена, отравяща най-хубавите мигове от живота му. Едва заел се с делото на всеобщото благо, той забелязва, че същите хора, на които така пламенно е желал да създаде истинско благоденствие, не могат и не искат да се издигнат до неговия начин на мислене, нито да разберат сърцето му и от висотата на престола си той вижда в краката си зиналия ад на коварството, в който денонощно беснеят низки страсти и поглъщат всичките му благодеяния; в който най-добрите му намерения мигновено изгарят и се превръщат в отвратителната сгурия на личната корист на най-силния или най-хитрия. След дълга и уморителна борба с усилията на хората с всички средства да попречат на установяването на благоденствие за човешкия род той се чувства уморен, изпълва се с негодувание, започва да презира хората и от този миг става нещастен. Така стана и с мен. Скоро се убедих, че онези, които приближавах до себе си, гледаха само да ме превърнат в оръдие на своята алчност или в средство за погубване на своите врагове и мъките на недоверчивостта разкъсваха душата ми. Непрестанната злоупотреба с моята благосклонност ме принуди да стана строг и недостъпен. Узнах как ме бяха мамили, как бяха залагали около мен мрежи и капани, за да уловят моя усмивка, с която после безсрамно търгуваха сред народа: това ме изпълни с отвращение, отне

ми дори удоволствието да се смее и сред шумното сборище, с моето могъщество аз се видях самотен, безсилен, обременен от тежестта на безполезната си власт, преследван от бледите призраци на подозренията, опасностите, измяната. Отначало волята ми още намираще някакво удоволствие да изпитва подчинението на моите привърженици, но по-късно тяхното раболепие ме лиши и от това утешително занимание: волята ми витаеше и господствуваше в празно пространство, без да достига техните глави, защото те пълзяха много ниско. Тогава суката и преситата ме тласнаха в пропастта на своенравието, чиито развлечения, насилнически и извратени, измъчиха ума и чувствата ми и сърцето ми, изсъхнало, обгорено отвън и пусто отвътре, подобно на зрелия плод на колокинта, който расте в подножието на скалите, се пръсна с трясък и разсея в душата ми черните разяждащи семена на отчаянието. На няколко пъти ми се поиска да зарежа и княжеските шатри, и своите поданици и да избягам в планините, но някаква невидима сила въпреки желанието ми ме приковаваше към моя сан. Тази наслада на властвуването, както виждам, изпуска неусетно тънък, лек пламък, който непрестанно гори сърцето, държи в опиянение и предизвиква в гърлото неутолима жажда, която неволно те кара да подаваш устни към горчивата чаша на царуването. Най-послед победих самия себе си, заряхах всичко и долетях при вас, велика царице, да ви моля за изцеление на душата ми. Ужасно страдам; насладата на властвуването ме доведе до убийствена отврата, която ме задушаваше, потиска, убива; но все още ми се иска да властвувам, да управлявам, да заповядвам, да се разпореждам със съдбата на ближните си: не мога да живея без власт и след като я напуснах, струва ми се, че безразсъдно съм се отказал от въздуха, водата и слънцето.

— Ти страдаш от естествените последици на тази наслада — рече пери. — За да докажа благодарността си към теб, искрено желая да изцеля душата ти. Но ти знаеш, сине Ребиев, че отровата на една наслада, пропила сърцето ти, може да се премахне само с вкусване на друга. Ти вече изпита две: готов ли си да изпиташ третата? Но предупреждавам те, че и тази трета наслада — голяма, силна, дори поупоителна от другите — също оставя след себе си ужасна, непоносима горчилка и — което е най-важно — веднъж отровена от нея, душата не може да изпита вече никаква наслада.

— Готов съм на всичко — възкликна Антар пламенно. — Сгреших, че вкусих първата наслада — по-добре да бях си останал цял живот нещастен, както на младини, без да познавам нито една от насладите, отредени ми от съдбата, но след като се отрових с една от тях, искам вече да ги изпитам всичките. Нека трупът ми, просмукан от отровата на всички наслади в нашия живот, оставен в пустинята непогребан, да трови вълците и ястребите; нека вкусят те от горчивата плът на човека, наситен с хляба на страстите, наричани от нас, хората, нежни, възвишени и благородни, и да разкажат на своите побратими в планините на Емама какъв е вкусът на човешкото щастие. Как се нарича тази трета наслада?

— Любов — отвърна пери.

— Любов?... — извика бедуинът. — Нима любовта е наслада?... Винаги съм я смятал за мъка... О, царице, изпитал съм вече любовта!... Преди десет години, на брега на един поток, край който се чернееха юртите на враждебно племе, срещнах девойка с райска красота, с дълго синьо покривало, свободно пуснато върху главата ѝ, изпод което при всеки повей на вятъра се показваше лице по-чисто и по-прекрасно от пълната луна, що се показва нощем иззад облак и веднага се скрива зад друг. Тя черпеше вода и когато се изправеше, снагата ѝ беше толкова стройна, че можеше да засрами тръстиката, растяща в коритото на потока. А когато се наведеше или пристъпваше, тялото ѝ изглеждаше по-гъвкаво от черна змия, що се вие по нажежения по пладне зноен пясък. Големите ѝ кръгли очи излъчваха онази чиста, вълшебна нежност, що свети във зора на сърна, извила гладката си лъскава шия, за да погледне бялата си рожба, сучеща от гърдата ѝ. Ослепен от блясъка на лицето ѝ, аз стоях неподвижен като стълб, що показва пътя в пустинята. Най-после се реших да се приближа до нея и да я заговоря. Тя отвърщаше приветливо на въпросите ми, изслуша с приятна усмивка клетвата ми, че ще я обичам до смъртта си, и ми определи среща на същото място на другия ден; после вдигна на главата си кърчага с вода и се отдалечи към своя улус. На другата сутрин отидох на срещата, но тя не дойде: вече я нямаше оттатък потока и юртите на онова племе през нощта бяха изчезнали от бреговете му. Напразно я търсих из цялата пустиня: никой не можеше да ми каже къде е отишла. Но оттогава образът ѝ не ме напуска: носех я в душата си, лелеях я в сърцето си и я приспивах в кръвта си.

Колкото пъти се намерех в опасност, видението ѝ винаги се явяваше пред зора ми и като че ли ме пазеше от яростта на по-силния противник. И когато отмъщавах на хората и ги държах във властта си, не преставах да я търся, да мисля за нея и да плача. Само с нея бих могъл да изпитам сладостта на любовта, ако в любовта има някаква наслада. Сигурен съм обаче, че няма да я видя повече. Мисля си, че е била само видение, магия на старата Шарман, известната по целия Хеджез вещица, чийто син убих в двубой с копия...

Докато разказваше разпалено за прекрасната непозната, Антар не забеляза, че червената завеса се бе разтворила и всички, които се намираха в залата, бяха паднали ничком пред лицето на появилата се царица. Но когато от тъжните спомени гласът му секна, той неволно вдигна глава и бе заслепен от онова, което се откри пред очите му. Изумление и възторг разтърсиха душата му. На разкошния престол, блеснал от злато и елмази, седеше същата бедуинка със синьото покривало, за която той разказваше.

— Да бъде прокълнат от баща си! — извика той в същия миг и скочи от дивана. — Аллах, аллах!... Това е вълшебство!...

— Успокой се, сине Ребиев — рече тя с мил глас, — познай в нелицезримата царица на Тадмор същата онази проста дъщеря на пустинята, която ти определи среща на брега на потока, пазеше те от опасности и невидимо изпълняваше мислените ти желания. Аз съм газелата, която след като ти срази злия джин, искаше да ти изкаже благодарността си, като се галеше в краката ти. Бъди не гост, а господар в нашия дом. Тук отдавна те чака насладата на любовта, която пожела да вкусиш така късно, едва след всички наслади.

Тя стана, пристъпи до него, хвана го за ръката и го настани да седне до себе си на престола. Той още не вярваше на щастieto си, когато завесата отново се затвори и ги скри от свидетелите.

Минаха няколко години. Антар и Гюлназар седяха на прозореца, който гледаше към градината, и се наслаждаваха на прохладата на прекрасната вечер. Той я държеше в обятията си. Огненият му взор се впиваше в розовите ѝ страни и разкошната ѝ гръд и жадно се насищаше на чудните ѝ дарове, тъй както сияйната дъга пие вода от езерце, образувано от дъжда в края на голата пустиня. Треперещите му от страст устни залепяха по тях пламенни целувки, чийто жар

проникваше чак до сърцето на щастливата съпруга. Изведнъж Антар я притисна тревожно към гърдите си.

— Любима!... — извика той. — Сега съм напълно убеден, че в човешкия живот няма друга наслада, която може да се сравни с любовта, споделяна от обожаваната жена. Тя изпълва цялото ни същество с чудно спокойствие, с истинска прелестна радост и не оставя в тялото ни и най-малко кътче за злоба и печал. Кръвта в жилите ни става сладка като сок от захарна тръстика и мечтата ни получава по-красив, по-пленителен и по-богат образ от бялата мъгла, която в жарко утро в степта ни показва илюзорната картина на езера, дървета, замъци и градове с кубета и минарета. Пламтящата от любов душа разцъфтява и лъха на аленото, благовонно щастие на розата, що се разтваря под лъчите на изгряващото слънце. Но аз зная как свършват нашите наслади и ти сама ме предупреди за неминуемите последици от онази, която ме изпълва така силно сега. Боя се от отровата, която остава на дъното на сърцето след изпаряването на тази наслада. Боя се от нови душевни страдания повече, отколкото от гладна смърт и те моля да угасиш живота ми с последната й капка, щом забележиш, че в нея започва да се промъква горчивина. Закълни ми се, че ще изпълниш желанието ми!

Пери се хвърли на врата му, страстно сля устните си с неговите и след дълго... дълго и изразително мълчание, откъсвайки ги с болка, промълви с треперещ, задавян от сълзи глас: „Заклевам се!...“

Минаха още години. Антар лежеше на мекото благовонно ложе до прекрасната пери и държеше ръката ѝ в ръцете си. Но той като че ли скучаеше. Устата му мълчеше. Мълчаха и очите и ръцете му. Мисълта му блуждаеше из пустинята. Вярната пери го гледаше със състрадание, скръб и любов. Топлите лъчи на погледа ѝ вече не разпалваха душата на Антар. Тя отрони две едри сълзи и страстно го обгърна с ръце. Той, като че ли събуден от внезапен тласък на кръвта, се хвърли в обятията ѝ и се изчерви при мисълта за своята хладина. Нейният плам като мощна искра прелетя в сърцето му. Любовта накара да закипи в него всичката сила на живота и го запали като разкошен многоцветен пламък. После ги потопи в упоение — сладостното състояние на съня, безсъзнанието и смъртта, мигновеното подобие на райското блаженство — и Антар, прикован към устата на страстната си любовница, нежно заспа на гърдите и, заспа навеки!... С последната си

целувка пери вдъхна душата му и я сля със своята. Тя изпълни обета си. Душата на Антар ще живее вечно чрез любовта в душата на любимата му, без да вкуси горчивината, която оставят насладите на тази страст в земния живот на човека.

Животът му изведнъж угасна, но и след смъртта му в неговото тяло всички фибри дълго още трептяха с отгласа на щастието на последния му миг, тъй както звукът от последния удар на християнската камбана отеква в глухите планини на Ливан. Вярната пери не го изпускаше от обятията си. Тя страстно притискаше до сърцето си студения труп на своя любим и го обливаше с горещите си сълзи: нейната жар сгриваше мраморната му повърхност и тя още усещаше любовната наслада.

Членовете му посиняха, плътта започна да се отделя от костите, но пери все още не се разделяше с него. Тя държеше нежно в ръцете си тленните останки на възлюбения си и го притискаше към белите си като мляко гърди. Тя никога нямаше да се раздели с онзи, когото така пламенно обичаше. Той бе щастлив човек!...

Ето че Антар се превърна в бял, сух, страшен скелет. Тя обаче нито за миг не разтваряше ръцете си, с които го бе обгърнала при смъртта му, и сухите кости на любимия ѝ, обсипвани от нейните целувки, неведнъж се изпълваха с усещане на неземно сладостна нега.

Но и костите изгниват. Костите на Антар изгниха, а сърцето на вярната му любовница не се измени. Много векове подир това още можеше да се види кротката пери, лежаща неподвижно на същото място, където за последен път се упои от любовното щастие в неговите обятия. С една ръка тя подпираше прекрасната си глава, осеяна с черни, разпуснати коси. В другата държеше шепа сив прах, всичко, що бе останало от най-великия между хората — Антар. Тя гледаше нежно тази шепа летлив прах: от очите ѝ капна сълза и прахта на любимия ѝ смъртен, обвил мигновено сълзата — пратеничка на любимата му, още веднъж закипя от наслада.

---

[0] Тази повест не е превод от арабски и не е заимствувана от известния арабски роман „Антара“, а е оригинална творба в духа на арабската поезия. — Б.а. ↑

[1] Тадмор, Палмира — легендарната столица на Зинония. — Б.р.
↑

[2] Възвишение в Централна Арабия, днес провинция в Саудистка Арабия. — Б.р. ↑

[3] На езика на бедуините, обитаващи горещите и безводни пустини на Арабия, думите, означаващи роса, дъжд, влага, имали смисъл и на благодат: студен при тях значело и отличен; нисък, мокър, влажен се употребявало в смисъл на щастлив, обилен, разкошен, защото в ниските места расте трева, така необходима в чергарския им живот. — Б.р. ↑

[4] Сабит ибн Аус ал-Азди аш-Шанфара — арабски поет от доислямската епоха, в чиято поезия преобладават мотиви, утвърждаващи героичното в отделната личност и нетърпимостта към социалната несправедливост. — Б.р. ↑

[5] Омар ибн ал-Хаттаб (591 или 581–644) — арабски халиф. Лабид ибн Раба — арабски поет, умрял около 660 г., чиито стихотворения са предимно религиозно-мистични. — Б.р. ↑

[6] Бар-ал Акаба — североизточен ръкав на Червено море. — Б.р.

↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.